

Datum
2022-11-23

Ert datum
2022-11-24

Er beteckning
Fi2021/02991

Finansdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Handläggare
Marcus Carlbrand
Anneli Ohlsson Anderbjörk

Svenska Byggnadsarbetareförbundets yttrande över remiss: Utökad informationsutbyte, Ds 2022:13

Inledning

Svenska Byggnadsarbetareförbundet, Byggnads, har givits möjligt att svara på remissen Utökad informationsutbyte, Ds 2022:13. Byggnads tillstyrker remissens förslag i sin helhet och ser dem som viktiga verktyg i arbetet för korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystem samt för att motverka arbetslivskriminalitet. Nedan följer en utveckling av Byggnads ståndpunkt.

Övergripande om uppdrag och förslag

Uppdraget för utredningen var att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor och vid behov föreslå utökade möjligheter till informationsutbyte. Syftet är att säkerställa att myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor har tillgång till den information om enskilda personer och företag som de behöver för att;

- fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystem, och
- motverka arbetslivskriminalitet.

Mot bakgrund av ovan uppdrag lämnar utredningen ett antal förslag. Förslagen kan delas in i fyra övergripande delar.

1. Införandet av en generell sekretessbrytande bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), OSL, som möjliggör för myndigheter att utbyta sekretessbelagda uppgifter om uppgifterna behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet.
2. Utökad möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter.
3. Nya uppgiftsskyldigheter för Arbetsförmedlingen, CSN, Försäkringskassan, Migrationsverket, Pensionsmyndigheten, Skatteverket och kommunerna.

Svenska Byggnadsarbetareförbundet

106 32 Stockholm

Tel 010 601 10 01

Fax 08 601 10 99

www.byggnads.se

forbundet@byggnads.se

Plusgiro 3915-6

Bankgiro 575-9170

Org nr 802000-4936

Besök Hagagatan 2

Fakturaadress Kund-id MNB4050, FE 109, 105 69 Stockholm

4. Utökade möjligheter till elektroniskt informationsutbyte på annat sätt än direktåtkomst för Arbetsförmedlingen och CSN.

Utöver ovan fyra delar lämnar utredningen ett särskilt förslag som gäller Migrationsverkets tillgång till lägenhetsregistret.

Utredningens betydelse för byggbranschen och Byggnads medlemmar

En övervägande del av utredningen kretsar kring behovet av att säkerställa att myndigheter har tillgång till fullgott beslutsunderlag i syfte att minska antalet felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen och öka effektiviteten i myndigheternas handläggning. Samtliga förslag som utredningen presenterar syftar i någon del till att åstadkomma förbättringar avseende beslut om ersättningar från välfärdssystemen. Att arbeta för att stärka välfärdssystemen i Sverige genom att underlätta tillgången till korrekta beslutsunderlag och åstadkomma en minskning av antalet felaktiga utbetalningar är positivt för alla som bor och arbetar i Sverige. Därmed är det positiva ändamål även för Byggnads medlemmar. Korrekta utbetalningar från välfärdssystemen är även av betydelse för att minska den osunda konkurrensen eftersom det då blir svårare för företag att fuska.

Av direkt betydelse för Byggnads arbete är den del av utredningens förslag som syftar till att motverka arbetslivskriminalitet. Arbetet mot arbetslivskriminalitet är och har varit en prioriterad fråga för Byggnads under många år. Byggbranschen och de personer som arbetar inom den påverkas i väldigt stor utsträckning av förekomsten av fuskande och kriminella aktörer.

Byggnads konstaterar att utredningen har haft i uppdrag att utvärdera möjligheterna till informationsutbyte mellan myndigheter, kommuner och arbetslöshetskassor. Utredningens uppdrag har inte omfattat att utvärdera behovet av utökat informationsutbyte i förhållande till andra aktörer, såsom arbetsmarknadens parter. Byggnads vill framhålla att arbetsmarknadens parter spelar en central roll i arbetet mot arbetslivskriminalitet och att det också finns ett stort behov av informationsutbyte mellan myndigheter och arbetsmarknadens parter.

Förslag som syftar till att motverka arbetslivskriminalitet

Utredningen presenterar två förslag som syftar till att motverka arbetslivskriminalitet, nämligen följande.

1. Införandet av en generell sekretessbrytande bestämmelse i OSL som möjliggör för myndigheter att utbyta sekretessbelagda uppgifter om uppgifterna behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet.
2. Utökad möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter.

En ny generell sekretessbrytande bestämmelse

Utredningen föreslår att en ny generell sekretessbrytande bestämmelse införs i 10 kap. 15 a § OSL med följande lydelse.

”Sekretess till skydd för enskilda personliga eller ekonomiska förhållanden hindrar inte att uppgift lämnas till en annan myndighet, om det behövs för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet.

En uppgift ska inte lämnas om övervägande skäl talar för att det intresse som sekretessen ska skydda har företräde framför intresset av att uppgiften lämnas ut.

Första stycket gäller inte i fråga om sekretess enligt 24 kap. 2 a och 8 §§, 25 kap. 1–8 §§, 26 kap. 1–6 §§, 29 kap. 1 och 2 §§, 31 kap. 1 § första stycket, 2 och 12 §§, 33 kap. 2 och 4 a §§, 36 kap. 3 § samt 40 kap. 2 och 5 §§.”

Utökad möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter.

Utredningen föreslår att en ny bestämmelse införs i 6 kap. 5 a § OSL med följande lydelse.

”En myndighet får till en annan myndighet lämna uppgift som den förfogar över, om inte uppgiften är sekretessbelagd och uppgiften kan antas vara av betydelse för att den mottagande myndigheten ska kunna fullgöra sin verksamhet.”

Byggnads bedömning av förslagets konsekvenser för arbetet mot arbetslivskriminalitet

Sedan ett antal år tillbaka arbetar nio statliga myndigheter på uppdrag av regeringen tillsammans för att motverka arbetslivskriminalitet. De deltagande myndigheterna är Arbetsförmedlingen, Arbetsmiljöverket, Ekobrottsmyndigheten, Försäkringskassan, Jämställdhetsmyndigheten, Migrationsverket, Polismyndigheten, Skatteverket och Åklagarmyndigheten. Myndigheterna har lyft att informationsöverföring mellan dem har varit en av de största utmaningarna inom ramen för samverkan. Sekretess mellan myndigheterna orsakar problem vid samverkan avseende exempelvis arbetsplatskontroller. Ofta är myndigheterna hänvisade till att tillämpa generalklausulen i 10 kap. 27 § OSL vid utlämnande av information till en annan myndighet.

Bedömning av den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen

Byggnads delar utredningens uppfattning att den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen som föreslås införas i 10 kap 15 a § OSL kommer att underlätta informationsutbytet mellan de myndigheter som samverkar i arbetet mot arbetslivskriminalitet. Byggnads bedömer att bestämmelsen särskilt kommer att undanröja sekretesshinder under en pågående samverkan, exempelvis vid gemensam planering och genomförande av arbetsplatskontroll. Under en pågående samverkan i ett konkret ärende kommer det för tjänstemän hos en myndighet att vara enkelt att bedöma vilka uppgifter som behövs för att en annan myndighet ska kunna fullgöra författningsreglerad verksamhet. Byggnads bedömer att den nya generella sekretessbrytande bestämmelsen kommer att öka utbytet av uppgifter mellan myndigheter, i förhållande till nuvarande rättsläge, på ett sätt som är positivt för arbetet mot arbetslivskriminalitet.

Bedömning av den utökade möjligheten för myndigheter att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter.

Beträffande den bestämmelse som utredningen föreslår ska införas i 6 kap. 5 a § OSL bedömer Byggnads att även den bidrar till att öka informationsutbytet mellan myndigheter på ett sätt som är positivt för arbetet mot arbetslivskriminalitet. En viktig orsak till detta är att bestämmelsen ger en tydlig laglig grund i förhållande till artikel 6 i dataskyddsförordningen¹ när det är fråga om utlämnande av offentliga uppgifter som innefattar personuppgifter.

Byggnads bedömning av förslagets konsekvenser för möjligheten att fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystem

När det gäller syftet att förbättra förutsättningarna för att fatta korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen väljer Byggnads att kommentera förslagen i sin helhet. Som ovan har redogjorts för ser Byggnads mycket positivt på förslaget om införande av en ny generell sekretessbrytande bestämmelse och förslaget om en utökad möjlighet för myndigheter att på eget initiativ lämna ut offentliga uppgifter. Detta kommer att i stor utsträckning underlätta för myndigheter när de har behov av att dela information med varandra.

Med detta sagt vill Byggnads återvända till syftet med den del av utredningen som nu diskuteras, nämligen att förbättra möjligheterna för myndigheter att fatta korrekta beslut om ersättningar från välfärdssystemen. För att en myndighet ska kunna fatta ett så korrekt beslut som möjligt i ett enskilt ärende är det önskvärt att all information hos andra myndigheter som är av relevans kommer aktuell myndighet till del. Det förutsätter att man inrättar ett system som faktiskt ökar flödet av

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning).

information mellan myndigheter. Utredningens förslag är väldigt bra i syfte att ge myndigheter ökade möjligheter att dela information med varandra men Byggnads anser att det behövs ytterligare åtgärder för att åstadkomma ett systematiskt och effektivt utbyte av nödvändig information.

Utan ett systematiskt informationsutbyte kommer inte den fulla potentialen i den samlade informationen hos myndigheter att kunna utnyttjas. Informationsutbytet kommer att vara beroende av att det i ett enskilt ärende uppmärksammas att viss information kan vara av betydelse för en annan myndighet samt att det finns utrymme för att dela med sig av informationen.

En tidigare utredning, SOU 2020:35, föreslår inrättandet av en ny myndighet, Utbetalningsmyndigheten. Den myndigheten ska ansvara för att förebygga, förhindra och upptäcka felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen. Det ska ske bland annat genom att Utbetalningsmyndigheten ska genomföra granskningar i ärenden om utbetalningar från välfärdssystemen. Granskningarna ska ske med hjälp av uppgifter som ska lämnas ut av anslutna myndigheter. För att det utlämnandet av uppgifter till Utbetalningsmyndigheten ska ske föreslås att ett antal uppgiftsskyldigheter införs i lag. Inrättandet av Utbetalningsmyndigheten är ett mycket bra förslag för att på ett systematiskt sätt nyttja den fulla potentialen i den samlade information som svenska myndigheter förvarar. Byggnads vill därför påpeka att det är nödvändigt att förslaget om inrättande av Utbetalningsmyndigheten genomförs för att de förslag som nu aktuell utredning presenterar ska få önskvärd effekt när det gäller att säkerställa korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystem.

Sammantagen bedömning

Byggnads tillstyrker utredningens samtliga förslag i sin helhet. Vi anser att de är bra och nödvändiga verktyg för att främja korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen samt motverka arbetslivskriminalitet. Byggnads bedömer emellertid inte att dessa förslag i sig är tillräckliga för att säkerställa korrekta beslut i fråga om ersättningar från välfärdssystemen. För att förslagen ska få önskvärd effekt i den delen krävs att en systematisk delning av uppgifter mellan myndigheter upprättas, exempelvis genom att förslaget om att inrätta Utbetalningsmyndigheten genomförs.

Johan Lindholm